

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı

Sayı : 68925832/610/ 16550664
Konu: Şanlıurfa Milletvekili
İbrahim AYHAN'a ait
(7/46787) Esas No'lu Soru
Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 04/07/2014 tarihli ve 43452547-120.00-186340 sayılı yazınız.

Şanlıurfa Milletvekili Sayın İbrahim AYHAN'a ait 7/46787 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımız ilgili birimlerince incelenmiş olup, konuya dair cevabi bilgi ve değerlendirmeler ekte sunulmuştur.

Bilgilerini arz ederim.

Faruk ÇELİK
Bakan

EK:

Cevap Yazısı (3 sayfa)

ŞANLIURFA MİLLETVEKİLİ SAYIN İBRAHİM AYHAN'A AİT (7/46787) ESAS
NO'LU SORU ÖNERGESİNE CEVAP

Yaşlılık aylıkları sigortalının tescil tarihine göre; 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu, 2926 Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre belirlenmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumunca, sigortalılığı 2008/Ekim (hariç) öncesi başlayıp, 2008/Ekim (dâhil) sonrası tahsis talebinde bulunanların aylıkları gösterge sistemi, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunuyla getirilen sistem ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunuyla getirilen yeni sistemin birleşiminden oluşan karma sisteme göre hesaplanmaktadır.

Gösterge Sistemi; 01/01/1982 tarihinden 01/01/2000 tarihine kadar yaşlılık sigortasında aylık bağlama oranının tespitinde; 60 olan aylık bağlama oranı, sigortalının kadın ise 50, erkek ise 55 yaşından sonra doldurduğu her tam yaş için ve 5000 günden fazla prim ödediği her 240 gün için aylık 1'er puan artırılmakta, 5000 günden noksan her 240 gün için 1'er puan eksiltilerek belirlenmektedir. Sigortalının 2000 yılından önceki son on veya beş yıllık kazançların ortalamasına göre de gösterge tespiti yapılmaktadır.

Aylık= Gösterge x Katsayı x ABO formülüne göre hesaplanmaktadır.

4447 sayılı Kanun ile getirilen sisteme göre, ortalama yıllık kazancın hesabına ilişkin yöntem tamamen değiştirilmiş, bu sistemde, TÜFE (Her yılın Aralık ayına göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranının) ve GH (sabit fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla gelişme hızının) oranlarındaki artış hızına göre güncellenen tüm sigortalılık süresindeki yıllık prime esas kazançlar toplamının, toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesi ile elde edilen ortalama günlük kazancın 360 katı, aylıkların hesabına esas ortalama yıllık kazancı oluşturmaktadır.

4447 sayılı Kanunla getirilen yeni düzenlemede ise, sigortalının tahsis talep tarihi itibarıyla tespit edilen toplam prim ödeme gün sayısının ilk 3600 gününün her 360 günü için % 3,5, sonraki 5400 günün her 360 günü için % 2 ve daha sonraki her 360 gün için % 1,5 oranlarının toplamı alınarak bulunmaktadır. Yine vergi indiriminden yararlanan sigortalıların aylık bağlama oranları %60'ın altında olmamaktadır.

Buna göre; sigortalının 01/01/2000 tarihinden önceki hizmetleri eski hükümlere göre değerlendirilerek bu döneme ilişkin prim ödeme gün sayısı toplam prim ödeme gün sayısına oranı üzerinden kısmi aylığı hesaplanmakta, hesaplanan bu kısmi aylığa tahsis talep tarihinin bulunduğu yılın Ocak ayına kadar yıllık TÜFE ve GH oranları uygulanarak güncellenmesi sağlanmakta; 01/01/2000 tarihinden sonraki hizmetleri için de yeni hükümlere göre kısmi aylığı hesaplanmakta ve bu kısmi aylıklar tahsis talep tarihinin bulunduğu yılın Ocak ayı itibarıyla birleştirilerek aylık tutarı bulunmakta ve aylık başlangıç tarihine kadar aylık TÜFE artış oranları ve oransal aylık artışları uygulanarak bağlanacak aylık tespit edilmektedir. 01/01/2000 öncesi ve sonrasına göre kısmi aylıklar hesaplanırken aylık bağlama oranları ayrı ayrı toplam prim ödeme gün sayıları üzerinden tespit edilmektedir.

2008/Ekim aybaşı itibarıyla yürürlüğe giren 5510 sayılı Kanun gereğince 2008/Ekim (dâhil) ve bundan sonra sigortalı olanların aylıkları, ortalama aylık kazanç ile aylık bağlama oranının çarpılmasıyla aylığı bulunmaktadır.

Buna göre; ortalama aylık kazancın tespiti, güncelleme katsayısı ile güncellenen tüm sigortalılık süresindeki yıllık prime esas kazançlar toplamının, toplam prim ödeme gün

sayısına bölünmesiyle elde edilen ortalama günlük kazancın 30 katı, aylıkların hesabına esas ortalama aylık kazancı oluşturmaktadır. Aylık Bağlama Oranı (ABO); sigortalının malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi geçen toplam prim ödeme gün sayısının her 360 günü için % 2 olarak uygulanır. Bu hesaplamada 360 günden eksik süreler orantılı olarak dikkate alınır. Ancak aylık bağlama oranı % 90'ı geçemez. Bu Kanuna göre de vergi indiriminden yararlanan sigortalıların aylık bağlama oranları %30'un altında olmamaktadır.

Aylık = Ortalama aylık kazanç x aylık bağlama oranı formülüyle hesaplanmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, aylık miktarının belirlenmesinde sigortalının yaşı, prim gün sayısı ve prime esas kazançlarının miktarı etkili olmaktadır. Ayrıca, sigortalıların aylıklarının hesaplamasında ise, sigortalının aylıklara esas hizmetlerin geçtiği ve talepte bulunulan yıla göre değişen farklı hesaplama yöntemleri kullanılmakta, bu hesaplama yöntemlerinde, aylık bağlama oranları, güncelleme katsayıları farklı olarak belirlenmekte ve bu nedenle farklı sistemlere göre hesaplanan aylıklar arasında da farklılıklar oluşmaktadır.

Prim ödeme gün sayısı, yaş, ödenen prim tutarları, prim ödeme günlerinin geçtiği tarihler ve talep tarihinin aynı olması halinde eşitlik söz konusu olabilecektir. bu şartlardan birinin farklı olması aylık miktarını da değiştirebilmektedir.

1479 sayılı Kanunun 50 nci maddesinde, 1479 sayılı Kanuna göre sigortalıların ödeyecekleri primler ve bağlanacak aylıkların hesabında kullanılan yirmi dört basamaklı gelir tablosunun her yıl bir önceki yılın tüketici fiyatları endeksindeki değişim oranı ve gayri safi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar arttırılarak belirleneceği hüküm altına alınmıştır. 01/04/2002-30/06/2002 döneminde yürürlükte olan gelir basamaklarını oluşturmak için yapılan artış oranının bundan önce yürürlükte bulunan gelir basamaklarından bağlanmış olan aylıklara yapılan artış oranının altında kalması nedeniyle, 1479 sayılı Kanuna göre 01/04/2002 ile 30/06/2002 tarihleri arasında kullanılmak üzere hazırlanan gelir basamakları esas alınarak hesaplanmış aylıklara, 2002 yılı Nisan ayı ödeme dönemi itibarıyla hesaplanan aylık tutarları aynı ödeme döneminde %8.9 oranında arttırıldıktan sonra 2002 yılı Mayıs ayı ödeme döneminden başlayarak 2013 yılı Ocak ayı ödeme dönemine kadar 1479 sayılı Kanun kapsamında bağlanmış olan aylıklara söz konusu dönemlerde uygulanan artış oranları kadar arttırılarak yeniden hesaplanmıştır. 2013 yılı Ocak ayı ödeme döneminden itibaren aylıkların yeni belirlenen bu tutarlar üzerinden ödenmeye devam edileceği ve buna göre yeniden hesaplanan aylıklar için geriye yönelik de herhangi bir ödeme yapılmayacağı öngörülmüştür.

Hizmet yılı ve prim tutarları aynı olmasına rağmen yukarıda belirtilen ve aylık hesaplamalarında kullanılan, 31/12/1999 tarihinde bulunulan basamak ve basamaklarda geçirilen sürelerin farklılığından dolayı farklı aylık miktarları oluşmaktadır.

Sigortalıların aylık hesaplamalarında tüm sigortalılar için Kanunda belirtilen parametreler kullanılmakta olup, prim ödedikçe yaşlılık aylığının düşmesi gibi bir durum söz konusu değildir.

Kamu görevlileri açısından ise; 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce var olan ve çalışma statülerine göre farklılık gösteren sigortalılık statüleri ve bu kapsamdaki sigortalılar için uygulanacak sosyal güvenlik mevzuatı farklılık göstermiştir.

Bu nedenle de, 5510 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılan kamu görevlilerinden, bu Kanunun yürürlüğe girdiği 2008 yılı Ekim ayı başından önce çalışmaya başlayan ve anılan çalışmaları nedeniyle sosyal güvenlik bakımından Emekli Sandığı'na tabi olan memurlar hakkında, yine Kanunun Geçici 4 üncü maddesi ile belirlenmiş esaslar çerçevesinde gerek aylık hesap, gerekse aylık artış sistemi

bakımından yürürlükten kaldırılmış maddeleri dâhil 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaya devam edilmektedir.

Ancak, ilk defa 2008 yılı Ekim ayı başından sonra 4/1-c kapsamında sigortalı sayılan kamu görevlilerinin sosyal güvenlik hak ve yükümlülükleri 5510 sayılı Kanun hükümlerine göre belirlenmektedir.

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa göre, emekli aylığı bu Kanunun mülga 41 ve Ek 70 inci maddelerinde belirtilen; Aylık Göstergeleri, Ek Göstergeler, Taban Aylığı, Kıdem Aylığı ve Emeklilik Tazminatı ile yürürlükte bulunan katsayılar esas alınmak suretiyle hesaplanmaktadır.

Bu kapsamda, aynı şartlara sahip (aynı unvan, aynı hizmet süresi ve aynı ek gösterge gibi aylık unsurlarına sahip) kamu görevlilerine bağlanan aylıklar arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bu durum farklı zamanlarda emekli olup da 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre emekli aylığı hesaplanan emeklilerimizin aylıklarında (eski emekli yeni emekli ayrımı bulunmaksızın) herhangi bir farklılık ortaya çıkmamaktadır.

Diğer taraftan, ilk defa 2008 yılı Ekim ayı başından sonra 4/1-c kapsamında sigortalı sayılan kamu görevlilerinin tabi olduğu ve 5510 sayılı Kanun'un "Yaşlılık Aylığının Hesaplanması" başlığı altındaki 29 uncu maddesi, yaşlılık aylığını ortalama aylık kazanç ile aylık bağlama oranının çarpımı sonucunda bulunan tutar olarak tanımlamıştır. Ortalama aylık kazancın ise sigortalının her yıla ait prime esas kazancının, kazancın ait olduğu yıldan itibaren aylık talep tarihine kadar geçen yıllar için, her yıl gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek bulunan kazançlar toplamının, itibarî hizmet süresi ile fiilî hizmet süresi zammı hariç toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanan ortalama günlük kazancın otuz katı olduğu belirlenmiştir. Bu sistem 5510 sayılı Kanun kapsamına giren tüm sigortalılar için ortak bir sistem olarak ortaya çıkmış ve memurların yaşlılık aylığının hesaplanması farklı bir sisteme tabi tutulmamıştır.

Bu sistem değişikliği, aylık bağlama oranının tespitine ilişkin esaslar da dikkate alındığında, 5510 sayılı Kanun'a tabi "yeni memurlara" bağlanacak aylığın, 5434 sayılı Kanun'da olduğu gibi son bulunulan statünün ve bu statüye ait ödeme unsurlarının değil, tüm çalışma hayatı süresince bulunmuş statüler gereği hak kazanılan ödeme unsurlarından oluşan ortalama aylık kazanç tutarı üzerinden tespitini gerekli kılmaktadır.

5434 sayılı Kanun kapsamında hesaplanan emekli aylıkları, eşit konumdaki (unvan, hizmet süresi, aylık derece ve kademesi, ek gösterge düzeyin bakımından aynı durumda olan) memurlar bakımından aylık farklılıklarına yol açmamaktadır.

Dolayısıyla, şartları aynı olan memur emeklilerinin aylıkları arasında, emeklilik tarihlerine göre de bir farklılık ortaya çıkmadığından, bahsi geçen hesap sistemi şartları aynı olan ve 1999 yılında emekli olmuş bir şube müdürü ile 2010 yılında emekli olan bir şube müdürünün emekli aylıkları arasında herhangi bir farkın oluşmasına neden olmamaktadır.

Yukarıda açıklandığı üzere, kamu görevlileri açısından da 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre hesap edilen emekli maaşlarının, prim ödedikçe düşmesi gibi bir durum söz konusu değildir.